

QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG VỀ CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA NÔNG NGHIỆP, NÔNG THÔN THỜI KỲ ĐỔI MỚI

ĐẶNG THỊ MINH NGUYỆT

Học viện Chính trị khu vực II

Công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HDH) là con đường tất yếu để đưa một nước nông nghiệp, kém phát triển trở thành một nước công nghiệp phát triển. CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn đối với mỗi quốc gia là vấn đề quan trọng hàng đầu, mang tầm chiến lược góp phần quyết định thắng lợi của quá trình CNH, HDH. Quan điểm CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn của Đảng được hình thành và phát triển qua các kỳ đại hội, góp phần quan trọng vào công cuộc đổi mới của Đảng trên lĩnh vực kinh tế.

Năm 1986, Đại hội VI - Đại hội của đổi mới - đã xác định và cụ thể hóa nội dung chính của công nghiệp hóa XHCN trong những năm cuối của chặng đường đầu tiên là thực hiện cho bằng được 3 chương trình lương thực, thực phẩm; hàng tiêu dùng và hàng xuất khẩu. Sự thay đổi đột phá trong tư duy này đã mở ra một con đường rộng mở cho sự phát triển của nông nghiệp, nông thôn Việt Nam theo chiều hướng công nghiệp hóa.

Tiếp đó, Nghị quyết 10 (5-4-1988) “Về đổi mới quản lý kinh tế nông nghiệp” của Bộ Chính trị đã nêu bật những quan điểm cơ bản mang tính chiến lược: coi nông dân là động lực rất cơ bản, nông nghiệp là mặt trận hàng đầu trong những năm trước mắt, nông thôn là địa bàn trọng yếu của cách mạng XHCN. “Phát triển nông - lâm - ngư nghiệp gắn với công nghiệp chế biến, phát triển toàn diện kinh tế nông thôn và xây dựng nông thôn mới là nhiệm vụ hàng đầu để ổn định tình hình kinh tế - xã hội”!

Tháng 6-1993, HNTU5 khoá VII ra Nghị quyết “Về tiếp tục đổi mới và phát triển kinh tế - xã hội nông thôn” bổ sung, phát triển các chính sách đổi mới kinh tế nông nghiệp, nông thôn của Đảng, giải quyết đồng bộ các yếu tố nông nghiệp và nông thôn trong mối liên hệ mật thiết, tạo điều kiện cho kinh tế nông nghiệp phát triển thuận lợi.

Tại Hội nghị đại biểu giữa nhiệm kỳ khóa VII (1-1994), quan điểm “công nghiệp hóa và hiện đại hóa” nông nghiệp, nông thôn của HNTU5 khóa VII được Đảng tiếp tục khẳng định và phát triển: từ nay đến cuối thập kỷ, phải rất quan tâm đến CNH, HDH nông nghiệp và kinh tế nông thôn, phát triển toàn diện nông, lâm, ngư nghiệp.

Đại hội VIII (6-1996) nhấn mạnh: “Đặc biệt coi trọng công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp và nông thôn; phát triển toàn diện nông, lâm, ngư nghiệp gắn với công nghiệp chế biến nông, lâm, thuỷ sản; phát triển công

nghiệp sản xuất hàng tiêu dùng và hàng xuất khẩu. Hình thành dần một số ngành mũi nhọn như chế biến nông, lâm, thuỷ sản...”². Mục tiêu đề ra là: Phát triển toàn diện nông, lâm, ngư nghiệp gắn với công nghiệp chế biến lâm, thủy sản và đổi mới cơ cấu kinh tế nông thôn theo hướng CNH, HDH.

Từ việc xác định mục tiêu và nhiệm vụ của CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn, Đảng xác định đẩy mạnh vấn đề CNH, HDH nông nghiệp nông thôn là con đường nhanh chóng nhất để đưa nông nghiệp, nông thôn phát triển đạt kết quả cao. Tuy nhiên, hạn chế là một số quan điểm về CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn chưa được làm sáng rõ (nội hàm CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn chưa được hiểu đầy đủ, vẫn đề sở hữu và quyền sử dụng đất nông nghiệp; mối quan hệ giữa mở rộng quy mô sản xuất, tích tụ ruộng đất và thực trạng một bộ phận người nông dân không còn đất...).

Tháng 4-1998, Bộ Chính trị ra Nghị quyết về “Vấn đề chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp - nông thôn theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa” nhấn mạnh việc chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp, nông thôn theo hướng CNH, HDH là phải tạo ra những chuyển biến mạnh mẽ theo hướng sản xuất hàng hoá với cơ cấu đa dạng.

Tiếp đó, Nghị quyết 06-NQ/TW của Ban Bí thư “Về một số vấn đề phát triển nông nghiệp và nông thôn” (11-1998) đã bổ sung một số quan điểm, mục tiêu, cũng như đề ra những chủ trương lớn, giải pháp cơ bản nhằm đẩy mạnh thực hiện CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn trong giai đoạn hiện tại: Coi trọng thực hiện CNH, HDH trong phát triển nông nghiệp và xây dựng nông thôn, đưa nông nghiệp và kinh tế nông thôn lên sản xuất lớn là nhiệm vụ cốt yếu quan trọng cả trước mắt và lâu dài...

Đại hội IX (4-2001), Đảng tiếp tục chỉ rõ tầm quan trọng đặc biệt của CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn trong tiến trình phát triển kinh tế đất nước: CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của sự nghiệp CNH, HDH đất nước. “Tăng cường sự chỉ đạo và huy động các nguồn lực cần thiết để đẩy nhanh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp và nông thôn. Tiếp tục phát triển và đưa nông nghiệp, lâm nghiệp, ngư nghiệp lên một trình độ mới bằng ứng dụng tiến bộ khoa học và công nghệ, nhất là công nghệ sinh học...”³.

HNTU5 khoá IX ra Nghị quyết về “Đẩy nhanh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn thời kỳ 2001-2010”, khẳng định: “Mục tiêu tổng quát và lâu dài của công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn là xây dựng một nền nông nghiệp sản xuất hàng hoá lớn, hiệu quả và bền vững, có năng suất chất lượng và sức cạnh tranh cao trên cơ sở ứng dụng các thành tựu khoa học, công nghệ tiên tiến, đáp ứng nhu cầu trong nước và xuất khẩu; xây dựng nông thôn ngày càng giàu đẹp, dân chủ, công bằng, văn minh, có cơ cấu kinh tế hợp lý, quan hệ sản xuất phù hợp, kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội phát triển ngày càng hiện đại”⁴.

Đặc biệt, Nghị quyết chỉ rõ nội dung tổng quát của CNH, HDH nông nghiệp, nông thôn ở nước ta giai đoạn 2001 - 2010 là quá trình chuyển dịch kinh tế nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa lớn, gắn với công nghiệp chế biến và thị trường; thực hiện cơ khí hóa, hiện đại hóa, thủy lợi hóa, ứng dụng các thành tựu khoa học đưa vào sản xuất nhằm nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh của nông sản hàng hóa trên thị trường; chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng tăng nhanh tỷ

trong giá trị sản phẩm và lao động các ngành công nghiệp và dịch vụ, giảm dần tỷ trọng sản phẩm và lao động nông nghiệp, xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, quy hoạch và phát triển nông thôn, tổ chức lại sản xuất và xây dựng quan hệ sản xuất phù hợp; xây dựng nông thôn dân chủ, văn minh, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và văn hóa của nông dân nông thôn...

NQTTU5 khóa IX đã đánh dấu bước phát triển mới trong quá trình nhận thức và xây dựng đường lối CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn của Đảng khi khẳng định CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn là yêu cầu khách quan, là nhiệm vụ có ý nghĩa quyết định đến thắng lợi của sự nghiệp CNH, HĐH đất nước; đồng thời, điểm phát triển quan trọng của đường lối là CNH, HĐH nông

nghiệp, nông thôn được tiến hành trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội nông thôn, phát huy toàn diện các yếu tố nội lực ở trong nước (tự nhiên, xã hội, chính trị, văn hóa) kết hợp chặt chẽ với những yếu tố ngoại lực (thành tựu của khoa học, công nghệ, kinh tế tri thức, hội nhập kinh tế quốc tế...) nhằm đẩy nhanh CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn.

Tiếp đó, NQTTU9 khóa IX của Đảng đưa ra chủ trương chuyên dịch mạnh cơ cấu kinh tế nông nghiệp, nông thôn theo hướng tạo ra vùng sản xuất hàng hóa tập trung chuyên canh, năng suất, chất lượng cao; áp dụng công nghệ

mới, gắn với chế biến, tiêu thụ; phát triển mạnh các doanh nghiệp công nghiệp, dịch vụ nhỏ và vừa, tạo điều kiện cho những người sản xuất giỏi ở nông thôn mở rộng quy mô sản xuất, thu hút lao động...

Tại Đại hội X (4-2006), hệ thống quan điểm về CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn của Đảng tiếp tục được bổ sung, phát triển. Đảng khẳng định “Hiện nay và trong nhiều năm tới, vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn có tầm chiến lược đặc biệt quan trọng. Phải luôn coi trọng đầy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, hướng tới xây dựng một nền nông nghiệp hàng hóa lớn, đa dạng, phát triển nhanh và bền vững, có năng suất, chất lượng và khả năng cạnh tranh cao”⁵.

HNTU 7 khóa X (8-2008) đã ban hành Nghị quyết số 26 - NQ/TW “Về nông nghiệp, nông dân, nông thôn” nhấn mạnh quan điểm: CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn là một nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của quá trình CNH, HĐH đất nước. Trong mối quan hệ mật thiết giữa nông nghiệp, nông dân và nông thôn, nông dân là chủ thể của quá trình phát triển, xây dựng nông thôn mới gắn với xây dựng các cơ sở công nghiệp, dịch vụ và phát triển đô thị theo quy hoạch là căn bản; phát triển toàn diện, hiện đại hóa nông nghiệp là then chốt.

Mục tiêu tổng quát của quá trình CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn được Nghị quyết đề ra là: "Không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của dân cư nông thôn, hài hòa giữa các vùng, tạo sự chuyển biến nhanh hơn ở các vùng còn nhiều khó khăn; nông dân được đào tạo có trình độ sản xuất ngang bằng với các nước tiên tiến trong khu vực và dù bàn lĩnh chính trị, đóng vai trò làm chủ nông thôn mới. Xây dựng nền nông nghiệp phát triển toàn diện theo hướng hiện đại, bền vững, sản xuất hàng hoá lớn, có năng suất, chất lượng, hiệu quả và khả năng cạnh tranh cao, đảm bảo vững chắc an ninh lương thực quốc gia cả trước mắt và lâu dài. Xây dựng nông thôn mới có kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội hiện đại; cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn nông nghiệp với phát triển nhanh công nghiệp, dịch vụ, đô thị theo quy hoạch; xã hội nông thôn ổn định, giàu bản sắc văn hoá dân tộc; dân trí được nâng cao, môi trường sinh thái được bảo vệ; hệ thống chính trị ở nông thôn dưới sự lãnh đạo của Đảng được tăng cường. Xây dựng giai cấp nông dân, cùng cố liên minh công nhân - nông dân - trí thức vững mạnh, tạo nền tảng kinh tế - xã hội và chính trị vững chắc cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa."¹⁶

Vai trò của nông nghiệp, nông thôn, nông dân đến Đại hội XI (2011) được Đảng tiếp tục khẳng định với định hướng: "Phát triển nông nghiệp toàn diện, hiệu quả, bền vững theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát huy ưu thế của nền nông nghiệp nhiệt đới gắn với giải quyết tốt các vấn đề nông thôn, nông dân. Khuyến khích tập trung ruộng đất, áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật, công nghệ, phát triển sản xuất nông nghiệp hàng hóa lớn, có năng xuất, chất lượng, hiệu quả cao. Gắn sản xuất với chế

biến và tiêu thụ, mở rộng xuất khẩu. Xây dựng nông thôn mới theo hướng văn minh, giàu đẹp, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nông dân".

Như vậy, qua các kỳ đại hội, từ năm 1986 đến nay, Đảng đã có sự phát triển tư duy về vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn. Những quan điểm, chủ trương của Đảng đã ngày càng sát hợp với tình hình thực tiễn nhằm đưa nông nghiệp, nông thôn nước ta bước lên tầm cao mới, đưa đất nước phát triển, sớm đạt được mục tiêu trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, Nxb ST, H, 1991, tr. 63

2. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, Nxb CTQG, H, 1996, tr. 88

3. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb CTQG, H, 2001, tr. 92

4. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa IX*, H, 2002, tr. 9

5. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb CTQG, H, 2006, tr. 191

6. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ 7 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X*, H, 2008, tr. 3

7. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb CTQG, H, 2011, tr. 38-39.